

Behov for høyere rente i Norge

Norges Bank hever styringsrenten for å dempe prisveksten, skriver sentralbanksjef Ida Wolden Bache i en kronikk, først publisert på [NRK Ytring](#).

Denne uken hevet Norges Banks komité for pengepolitikk og finansiell stabilitet styringsrenten fra 0,75 til 1,25 prosent og varslet at vi trolig hever den igjen i august til 1,5 prosent. Da vil renten være tilbake på nivået fra før pandemien.

Norges Bank har som oppgave å sørge for lav og stabil inflasjon. Målet er en prisvekst som over tid er nær 2 prosent. Samtidig skal vi bidra til at flest mulig har en jobb å gå til og til en stabil økonomisk utvikling over tid.

Lav og stabil inflasjon er viktig for at økonomien skal fungere godt. Når prisstigningen blir høy, har den også en tendens til å variere mye.

Da blir det vanskeligere å planlegge og ta økonomiske beslutninger for både bedrifter og husholdninger.

Trolig er det de som har lave inntekter og lite å gå på, som rammes hardest når prisene plutselig stiger mye. Ved å sørge for at inflasjonen holder seg lav og stabil, bidrar vi til å sikre høy økonomisk aktivitet og velferd.

Norges Bank påvirker prisene og aktiviteten i økonomien ved hjelp av styringsrenten.

Da koronapandemien rammet, senket vi styringsrenten fra 1,5 til null prosent for å dempe tilbakeslaget. I fjor høst, da forholdene i økonomien ble mer normale, begynte vi å heve renten gradvis.

Stor mangel på arbeidskraft

Nå er det høy aktivitet i norsk økonomi. Stadig flere er i jobb, og arbeidsledigheten er svært lav. Samtidig sliter bedrifter, kommuner og sykehus med å få tak i nok arbeidskraft, og mange stillinger står ubesatt.

Prisene stiger nå raskere enn på lenge, og prisveksten er klart over målet på 2 prosent. Deler av forklaringen finner vi utenfor Norges grenser.

Koronapandemien og krigen i Ukraina har ført til høyere priser på energi og andre varer internasjonalt. Disse forholdene kan ikke Norges Bank påvirke.

Men også prisene på varer og tjenester vi produserer i Norge, stiger raskere enn normalt. Det har sammenheng med at strøm, materialer og andre innsatsvarer har blitt dyrere for bedriftene, og at lønningene til de ansatte har steget.

Vi venter at lønns- og prisveksten vil holde seg høy en stund fremover. Knapphet på arbeidskraft, som nå, pleier å føre til høyere lønnsvekst som igjen veltes over i økte priser. Noen bedrifter kan benytte de gode tidene til å heve prisene litt ekstra.

Høyere rente bidrar til å redusere etterspørselen etter både arbeidskraft og varer og tjenester, slik at lønns- og prisveksten dempes.

I tillegg kan en høyere rente bidra til at kronen styrker seg, noe som etter hvert kan dempe prisveksten på varene vi kjøper fra utlandet.

Vi hever renten raskere

I det siste har presset i norsk økonomi økt mer enn ventet, og det ser ut til at prisveksten holder seg høy lenger enn vi anslo i mars. Derfor mener vi det er behov for å sette opp renten raskere og mer enn vi så for oss for noen måneder siden.

Jeg har stor forståelse for at en del kan bli bekymret når vi varsler at renten skal stige såpass raskt. De som har lån, vil oppleve at økonomien blir strammere når renteutgiftene øker. For noen kan det bli krevende, men de fleste husholdninger har økonomi til å betjene en høyere rente på lånene sine.

Hvis vi ikke hadde økt renten, eller økt den mindre, ville det bedret husholdningenes økonomi på kort sikt, men vi ville da risikert at presset i økonomien blir så høyt at prisveksten skyter fart.

Det kunne ført til at vi måtte sette renten enda høyere senere, med risiko for å utløse et tilbakeslag i økonomien og stigende arbeidsledighet.

Med den utviklingen vi nå ser for oss, øker styringsrenten til rundt 3 prosent neste år. Den gjennomsnittlige boliglånsrenten, som nå er om lag 2,2 prosent, kan i så fall øke til rundt 4,3 prosent.

Selv om renten vil øke fremover, tror vi arbeidsledigheten vil holde seg lav. Vi venter at prisveksten blir lavere fra neste år, og at lønningene vil stige mer enn prisene.

Usikkerheten er stor

Det er stor usikkerhet om hvordan økonomien utvikler seg fremover.

Dersom prisene stiger mer enn vi venter, kan det bli nødvendig å heve renten mer enn det vi nå ser for oss.

På den annen side har husholdningenes gjeld økt mye de siste årene, og økte renter biter kraftigere enn tidligere. Det tar vi hensyn til når vi setter renten.

Det er likevel en risiko for at husholdningene strammer mer inn på forbruket enn vi venter, og at vi får et mer markert omslag i boligmarkedet. I så fall kan vi sette opp renten mindre enn det som nå er planen.

Uansett hva som skjer, vil vi sette renten med sikte på å sørge for lav og stabil inflasjon og en stabil økonomisk utvikling i årene som kommer.